

Seegers

aannam, dat men beschouwingen over beide wetsontwerpen te zamen wilde houden — haar stem gegeven, dit na alle wijzigingen, die er door de Tweede Kamer in waren aangebracht.

Men zou zich nu kunnen afvragen: Waarom dan al die keet, als men ten slotte toch aan dit gewijzigde wetsontwerp zijn stem geeft? Waarom loopt men dan uit de Regering weg? Dit eist een nadere verklaring, zou ik zeggen.

Nadat het amendement-Lucas — of het amendement-Romme — door de Tweede Kamer was aanvaard, werd door de Regering schorsing der beraadslagingen gevraagd. Deze vraag werd ingewilligd. Ik weet niet beter dan dat, wanneer een Regering schorsing van de beraadslaging over een wetsontwerp vraagt, de behandeling van het wetsontwerp met alles, wat daarbij aan de orde is, voorlopig van de baan is, dit tot de Regering dienaangaande een nieuw initiatief neemt. Is dit nu gebeurd? Neen, Mijnheer de Voorzitter, dit is niet gebeurd.

Er is een briefje van de Minister van Financiën gekomen, waarin hij schreef, dat het Kabinet zich had beraden en dat men na dit beraad tot de conclusie was gekomen, dat in ieder geval het tweede deel van het wetsontwerp nog vóór 1 januari 1959 in het *Staatsblad* moest komen, zodat het dus door de Tweede Kamer moest worden behandeld. De liefelijke zoektheid van dit oppositionele werk had natuurlijk tot gevolg, dat de Voorzitter van de Tweede Kamer kon zeggen: Neen, het is één wetsontwerp, de Regering heeft zelf verzocht, dit wetsontwerp weer aan de orde te stellen, nadat de beraadslagingen erover waren geschorst, ik breng dus beide wetsontwerpen weer ter tafel en wij zullen wetsontwerp 5356 weer in zijn geheel behandelen; de desbetreffende wetsontwerpen worden onder één nummer genoemd.

Als men met het uitreden uit de Regering wilde demonstreren — ik neem aan, dat dit de bedoeling is geweest —, dat men geen genoegen nam met de politieke opvattingen, die aan het gedrag van de meerderheid der Tweede Kamer ten grondslag lagen, dan had men moeten weigeren, wederom met die wetsontwerpen voor de Kamer te komen. Als men de inhoud van het tweede wetsontwerp zo belangrijk achtte, dat deze in elk geval moest worden behandeld, had men een afzonderlijk wetsontwerp bij de Kamer moeten indienen. Misschien was dit door gebrek aan tijd praktisch niet mogelijk. Kwam dit voor rekening van de Minister van de P.v.d.A.? Neen, dit kwam voor de verantwoording van de meerderheid van de Tweede Kamer, die geen andere behandeling mogelijk had gemaakt.

In beide voorvallen, die ik heb genoemd, kan men niet anders zien dan dat de fractie van de P.v.d.A. in de Tweede Kamer al weer bang was geworden van de moed, die zij had betoond, en dat zij de verantwoordelijkheid voor de verdere gang van zaken niet voor haar rekening wilde nemen.

Ik kan slechts herhalen, dat naar ons oordeel deze politiek van de meerderheid der Tweede Kamer, geïnspireerd door de opvattingen van de voorzitter van het Centraal Sociaal Werkgeversverbond, welke door ir. Otten in het blad „Economisch-Statistische Berichten” waren aangegeven, toont, dat men uitgaat van onzekerheid en zenuwachtigheid — men heeft nl. geen enkel vertrouwen in de toekomst — en dat men dus op het ogenblik nog wil binnenhalen wat nog binnen te halen is, om te trachten daarin enige zekerheid voor de gang van zaken te krijgen.

Dit is de algemene tekening, die naar ons oordeel aan deze ontwikkeling ten grondslag ligt. Wij kunnen die onzekerheid begrijpen, natuurlijk. Men leest overal op het ogenblik, dat het zo buitengewoon goed gaat: de crisis is er niet meer; alleen de werklozen, die er zijn, gevoelen dat wel anders. Het duurdurder worden van het levensonderhoud, dat een gevolg is van de voorgestelde handhaving van indirecte belastingen, die een druk uitoefenen op het levenspeil, moet in verscherpte mate worden voortgezet, ten einde aan de kapitaalmachten een grotere zekerheid te geven.

Ten slotte heeft dit geleid tot een Kabinet-Beel. Met een woordspeling zou men kunnen zeggen: wij hebben dus een „beeldig” Kabinet. Neen, Mijnheer de Voorzitter, dat zeg ik

Seegers e. a.

niet, maar wat ik er wel van wil zeggen is, dat de methode, die nu wordt gevolgd, toch wel een ietwat Frans luchtje krijgt. De ontwikkeling nu is deze, dat wij hebben een conflict tussen de Regering, althans een gedeelte van de Regering, en de Tweede Kamer. En dit geeft aanleiding, niet tot vorming van een nieuw Kabinet op de grondslag van de meerderheid, die de Tweede Kamer heeft opgeleverd. Neen, dat geschiedt niet. Men maakt nu een Kabinet, dat geen andere taak heeft dan het organiseren van nieuwe verkiezingen, en men wil dan op de grondslag van de uitslag van die verkiezingen een nieuw Kabinet vormen. Dit is in principe precies hetzelfde als in Frankrijk geschiedt, nl.: de Regering naar huis en een nieuwe Regering komt te voorschijn; die organiseert verkiezingen op de wijze zoals zij dat wenst en dan wordt op grond van de uitslag van die verkiezingen een nieuw Kabinet samengesteld. De enige uitkomst, als er een conflict is tussen Volksvertegenwoordiging en Regering, is, dat men verkiezingen gaat houden. Maar was daarvoor wijziging van het Kabinet nodig? Neen, Mijnheer de Voorzitter, dan had men op grond van het conflict, dat was ontstaan tussen Regering en Volksvertegenwoordiging, de verkiezingen moeten houden. Dat zou parlementair juist zijn geweest, maar de manoeuvre, die men nu heeft uitgehaald, is deze: Vorming van een nieuw Kabinet, zij het een, dat grotendeels uit de oude mannen bestaat, maar dan toch onder een nieuw hoofd.

Dit scheidt dezelfde situatie, die men feitelijk in Frankrijk heeft gezien. Wij van onze kant zien de ontwikkeling met groot vertrouwen tegemoet. De krachten, die in wezen de wrijving tussen Volksvertegenwoordiging en Regering hebben veroorzaakt, zijn de krachten, die zich ontwikkelen in de richting, die wij wensen. Wij zijn van oordeel, dat de oorlogsverklaring, door de meerderheid van de Tweede Kamer gericht tot het Nederlandse volk, beantwoord moet worden met de scherpst mogelijke actie van het werkende volk daartegen; de arbeidersklasse moet in de grootst mogelijke eenheid daartegen optreden. Dat kan en wij zullen dat ook in de komende dagen duidelijk laten zien.

Mijnheer de Voorzitter! Komende tot de wetsontwerpen zelf, wil ik herhalen hetgeen ik in het begin van mijn rede reeds heb gezegd, dat wij de in behandeling zijnde wetsontwerpen beschouwen als een verscherpte voortzetting van de politiek van bestedingsbeperking, die reeds twee jaar lang niets anders brengt dan nadeel, achteruitgang en massale werkloosheid voor het werkende volk, al zegt men talrijke malen, dat het in Nederland met die werkloosheid nog niet zo erg is en wil men haar vergelijken met de werkloosheid in de jaren 1930, 1931 en 1932. In Nederland zijn er momenteel meer dan 100 000 werklozen en dit vinden wij al erg genoeg, Mijnheer de Voorzitter.

Hierbij komt nog de groter wordende druk op het levenspeil, die natuurlijk van deze tijdelijke Regering te verwachten is, al zal zij deze politiek beschouwen als „in 's lands belang”. Dit „'s lands belang” zal wel niet anders betekenen dan de grootst mogelijke steun aan het monopoliekapitaal.

Op grond van een en ander zullen wij, zoals U zult begrijpen, Mijnheer de Voorzitter, onze stem aan deze wetsontwerpen niet kunnen geven.

De heer **Witteveen** (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Door een samenloop van omstandigheden valt mij nu reeds de eer te beurt, in deze Kamer het woord te voeren, overigens over een onderwerp, dat mij bijzonder interesseert.

In de huidige situatie hebben wij geen behoefte aan uitvoerige beschouwingen over de wetsontwerpen, die in behandeling zijn. In de eerste plaats zijn de schriftelijke voorbereidingen door de gebeurtenissen aan de overzijde van het Binnenhof zeer onvoldoende geweest; in de tweede plaats moeten deze beide onderwerpen worden belicht tegen de achtergrond van de gehele financiële situatie en tot een algemeen financieel debat met de Regering is het in deze Kamer, ook als gevolg

Witteveen

van de bijzondere gebeurtenissen, niet gekomen. Wij kunnen derhalve slechts in het kort onze houding ten aanzien van deze wetsontwerpen motiveren.

Naar onze mening is het gehele complex van maatregelen, in beide wetsontwerpen vervat, qua wording en doelstelling één geheel. Wij vinden het vanzelfsprekend, dat de ontwerpen omtrent de directe en indirecte belastingen gelijktijdig worden behandeld. Wel willen wij andermaal protesteren tegen de koppelverkoop, die ook nu weer heeft plaatsgevonden door maatregelen, die, wat hun uitwerking betreft, een tegengesteld effect hebben, in één wetsontwerp te bundelen. In beide wetsontwerpen wordt deze onjuiste methode toegepast en de vrijheid tot oordeelvorming van de Kamer — en dit geldt in versterkte mate voor deze Kamer — wordt hierdoor beknod. Het is duidelijk, dat deze onjuiste methode het gevolg was van een tekort aan homogene regeerkracht van het vorige Kabinet; wij zouden daarom gaarne van deze Minister de toezegging hebben, dat wij voor de toekomst, voor zover het van hem afhangt, voor deze de parlementaire democratie ondergravende wetstechniek gespaard blijven.

Juist omdat er sprake is van koppelverkoop, Mijnheer de Voorzitter, zijn wij gedwongen de pro's en de contra's, die in beide wetsontwerpen zijn vervat, tegen elkaar af te wegen. Naar mijn mening moet het globale voor- of nadeel derhalve de doorslag geven.

Wij zien op dit ogenblik de nadelen als groter dan de voordelen. Wij kunnen op zich zelf instemmen met de bepalingen omtrent de vervroegde afschrijving en de investeringsaftrek. Wij achten het juist, dat deze weer in werking komen. Wij achten het ook juist, dat deze als een conjunctuurpolitiek instrument worden gehanteerd.

Onze bezwaren echter gaan tegen de verlenging van de belastingverhogingen, die tegelijkertijd wordt voorgesteld. Hoe is de situatie? Deze belastingverhogingen zijn ontstaan als een uitdrukkelijk conjunctuurpolitieke maatregel. Hun functie was ertoe mede te werken, dat de overspannen hausse, die zich op dat moment in onze economie voordeed, kon worden afgeremd. Echter zijn deze belastingverhogingen blijven bestaan, toen de conjuncturele situatie zich wijzigde. Daarom heeft verleden jaar reeds onze fractie zich tegen verlenging van deze verhogingen verklaard. Het motief voor die verhogingen was immers vervallen, toen het duidelijk was geworden, dat de hausse overging in een recessie. Wij menen, dat handhaving van deze belastingverhogingen ook thans op grond van conjuncturele overwegingen niet kan worden verdedigd. Wel is de recessie in onze economie tot een einde gekomen en begint zich een zeker herstel af te tekenen, maar de werkloosheid is nog gebleven op een peil, dat enigszins ligt boven datgene, wat wij wensen en nastreven. Zeker is van een hoogconjunctuur geen sprake en nog minder van een overspannen hoogconjunctuur. Daarmede is het motief voor de invoering van deze belastingverhogingen vervallen. Ik geloof, dat de Regering dit zelf in zoverre erkent, waar zij stelt, dat op het ogenblik ook in verband met de conjuncturele situatie de wederinvoering van de vervroegde afschrijving en de investeringsaftrek als stimulans gewenst is. Het komt mij voor, dat de noodzaak tot verlenging van deze belastingverhogingen thans dan ook niet zozeer wordt bepleit op grond van conjuncturele overwegingen als op grond van een budgettair motief. De begroting geeft al in dit jaar, 1958, een belangrijke achteruitgang te zien in vergelijking met de oorspronkelijke ramingen. Het tekort is zeer aanmerkelijk toegenomen en op de gehele dienst bedraagt het bijna 1500 miljoen. In verband daarmede heeft de Regering gesteld, dat het nodig is in ieder geval op de gewone dienst een evenwicht te bereiken en de uitgaven van de buitengewone dienst op de kapitaalmarkt te dekken. Dit zou alleen mogelijk zijn, wanneer de belastingverhogingen zouden worden gecontinueerd. Tegenover dit betoog zou ik verschillende dingen willen stellen.

In de eerste plaats komt het mij voor, dat in de huidige conjuncturele situatie, die nog pas het begin van een herstelproces aangeeft, een evenwicht op de gewone dienst van de begroting

zeker niet als een absolute eis kan worden gesteld. Bovendien geloof ik, dat wij de oorzaken van de achteruitgang van de begroting in 1958 in het oog moeten nemen. De begroting is sterk achteruitgegaan en het tekort is toegenomen, maar de oorzaken daarvan hangen in belangrijke mate samen met de teruggang in onze conjunctuur. Er zijn belangrijke uitgaven voor aanvullende werken verschenen, de belastingopbrengst vloeit minder ruim dan anders het geval zou zijn geweest en ook het belangrijke tekort op het Landbouw-Egalisatiefonds zal in ieder geval ten dele met de recessie in onze conjunctuur en in de wereldconjunctuur samenhangen. In zoverre is, geloof ik, de achteruitgang van de begroting niet zo alarmerend als hij schijnt. Die achteruitgang werkt conjunctureel eerder gunstig dan ongunstig en hierin ligt dus ook geen bijzonder motief om tot verlenging van deze belastingverhogingen over te gaan.

De begroting voor 1959 sluit zich immers geheel aan bij die voor 1958 en berust op schattingen, die bij dezelfde conjuncturele situatie behoren. Wij mogen daarom verwachten, dat, wanneer het herstel in onze economie zich inderdaad verder zal gaan ontwikkelen, het begrotingstekort voor 1959 er belangrijk gunstiger zal kunnen uitzien dan men nu verwacht. Er zitten in deze begroting meevallers, waardoor ook zonder verlenging van deze belastingmaatregelen een overschot op de gewone dienst zou kunnen worden bereikt. Ook wanneer die verbetering in onze conjunctuur zich niet zou voordoen, wanneer wij in een aarzelende conjunctuur zouden blijven, geloof ik, dat het uit conjuncturele overwegingen toch aanbeveling zou verdienen deze belastingverhogingen niet te verlengen.

Waarschijnlijk is de overweging, die de meeste indruk heeft gemaakt, deze, dat het grote tekort op de buitengewone dienst op niet inflatoire wijze op de kapitaalmarkt moet worden gedekt. Inderdaad is een tekort van 1400 tot 1500 miljoen op zich zelf genomen indrukwekkend. De Regering becijfert ons intussen, dat van dit tekort ruwweg 500 miljoen in ieder geval gedekt zal kunnen worden via de voorinschrijfrekening en door gebruik te maken van de geblokkeerde huurbedragen. Zij meent, dat maximaal 800 miljoen op de kapitaalmarkt kan worden opgenomen, en zij komt op die wijze tot de conclusie, dat verlenging van de belastingmaatregelen, die 100 miljoen opbrengen, onvermijdelijk is. Het opnemen van 800 miljoen op de kapitaalmarkt lijkt veel; maar ik geloof, dat wij er ons daarbij zeer duidelijk bewust van moeten zijn, dat de Regering de financiering van de woningbouwvoorschotten van de gemeenten heeft overgenomen en dat die financiering voor 1959 met een bedrag van een kleine 700 miljoen op de buitengewone dienst van de begroting drukt. Jarenlang is die woningbouw door de gemeenten gefinancierd. Of de financiering van de woningbouw door de gemeenten geschiedt of door het Rijk op de rijksbegroting, maakt voor de financiële en conjuncturele situatie en ook voor de situatie van de kapitaalmarkt uit de aard der zaak geen enkel verschil. Wanneer het Rijk deze financiering weer aan de gemeenten terug zou geven, zou de situatie niet veranderen, maar zou het tekort op de buitengewone dienst met een kleine 700 miljoen afnemen. Wanneer dat zou gebeuren, wanneer het tekort, dat door het Rijk op de kapitaalmarkt zou moeten worden gedekt, zou teruglopen van 900 of 800 miljoen, bij verlenging van de belastingontwerpen, tot 200 miljoen, resp. tot 100 miljoen, dan zouden wij er anders tegen aanzien. Wanneer wij ons dan zouden afvragen, of de Overheid in staat zou zijn 200 miljoen op de kapitaalmarkt op te nemen, dan geloof ik, dat daarover bij ons niet zo spoedig twijfel zou opkomen.

De heer **In 't Veld** (P.v.d.A.): De gemeenten behoren toch ook tot de Overheid.

De heer **Witteveen** (V.V.D.): Inderdaad; daarom zeg ik juist, dat het niet veel verschil maakt, of de ene sector van de Overheid of de andere voor de financiering van deze uitgaven zorgt.

Witteveen e.a.

Wij hebben dus de indruk, dat de kapitaalmarkt ruim genoeg is om in ieder geval ook zonder verlenging van de belastingontwerpen voor een niet-inflatoire financiering zorg te kunnen dragen. Dat wordt ook bevestigd door het zeer belangrijke overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans, dat voor 1958 nu op 1,3 miljard wordt geschat. Een dergelijk overschot op de betalingsbalans wijst erop, dat ook in het totaal van besparingen en investeringen een overschot van soortgelijke orde van grootte moet bestaan; dat de besparingen dus aanmerkelijk groter zijn dan de investeringen, zowel in de particuliere sector als bij de Overheid, en dat derhalve alle ruimte op de kapitaalmarkt aanwezig moet zijn.

Op grond van deze overwegingen, Mijnheer de Voorzitter, hebben wij grote bezwaren tegen de verlenging van deze belastingvoorstellen. Daarbij wil ik ten slotte nog opmerken, dat het hier gaat om zakelijke en conjuncturele bezwaren. Het gaat er ons in het geheel niet om hier enige wijziging in de inkomensverdeling tot stand te brengen of de ene groep te bevoordelen ten koste van de andere. Immers, toen deze belastingverhogingen werden aangenomen met het motief om de conjunctuur af te remmen, heeft men juist een complex van maatregelen getroffen, dat zou zorgen voor een rechtvaardige verdeling van deze last. Uitdrukkelijk heeft de Minister van Financiën daarop toen in zijn memorie van antwoord gewezen. Hij stelde, dat men hier had een geheel complex van maatregelen, dat in het bijzonder op de minder noodzakelijke consumptie drukte en dat zo rechtvaardig mogelijk over de verschillende bevolkingsgroepen was verdeeld. Daarom geloof ik, dat, wanneer nu bij een volkomen verandering van de conjuncturele situatie de mogelijkheid ontstaat om deze belastingen weer af te schaffen, de kwestie van de rechtvaardige verdeling daarbij in het geheel niet in de discussie behoef te worden gebracht. Wanneer destijds een extralast met het oog op de conjunctuur op deze wijze rechtvaardig was verdeeld, is het nu evenzeer rechtvaardig, wanneer de conjunctuur een andere stand vertoont, om ook op dezelfde wijze dit gehele complex van maatregelen weer af te schaffen.

Mijnheer de Voorzitter! Bij deze korte toelichting van onze overwegingen bij dit wetsontwerp wil ik het laten. Wij zullen ons uiteindelijke standpunt laten afhangen van de verdere besprekingen en het antwoord van de Minister.

De heer **Vos** (P.v.d.A.): Mijnheer de Voorzitter! Er zou zeker bij onze fractie wel een neiging kunnen worden verondersteld om uitvoerig in te gaan op hetgeen zich in de laatste weken heeft afgespeeld en op hetgeen aan de overzijde van het Binnenhof is geschied. Op dit hele proces wil ik op dit ogenblik niet al te diep ingaan, al zal ik op bepaalde punten wel iets moeten zeggen. Het heeft ons in elk geval opgeleverd een noodkabinet, dat met beel(d)houwwerk is versierd. Ik ben bereid de neiging tot een uitvoerige discussie ook te onderdrukken op deze voorlaatste dag van het jaar, Mijnheer de Voorzitter, omdat wij staan voor een eerste fase in het bestaan van het Kabinet, een fase, die misschien tot aan de verkiezingen duurt en dus in elk geval slechts kort zal zijn. Ik ben wel verheugd, dat er althans een bewindsman achter de tafel zit als Minister van Financiën. Hoe men in de Tweede Kamer een ogenblik heeft kunnen overwegen, de ontwerpen als de voorliggende te behandelen zonder een Minister achter de groene tafel, zal wel altijd een politiek en misschien ook wel altijd een staatsrechtelijk raadsel blijven.

Mijnheer de Voorzitter! In de debatten in de Tweede Kamer heeft de Minister-President desgevraagd een verklaring afgelegd, waarin stond — ik lees het op blz. 500, rechterkolom, van de *Handelingen* der Tweede Kamer:

„Het Kabinet acht het eenstemmig uitermate wenselijk, dat de belastingverhogingen worden verlengd voor twee jaar, opdat althans op dit punt een vaste financiële grondslag zal zijn verkregen voor de duur van wat men pleegt te achten een normale parlementaire periode.”

Vos

Deze verklaring is voor onze fractie aanleiding geweest, nu Minister Zijlstra als lid van dit noodkabinet optreedt als verdediger van deze ontwerpen, nog eens uitdrukkelijk te vragen naar zijn opinie over de duur van deze ontwerpen. Wij zijn dankbaar voor het heldere antwoord, dat te dezen in de nota naar aanleiding van het eindverslag is gegeven. Hierin staat:

„Naar aanleiding van het betoog van vele andere leden merkt de ondergetekende op, dat hij zich inderdaad op het standpunt heeft gesteld en nog stelt, dat een verlenging van de tijdelijke belastingverhogingen met twee jaar uitermate wenselijk was.”

Ik hecht eraan dit nog eens uitdrukkelijk te zeggen, omdat hieruit opnieuw kan worden afgeleid, dat er te dien aanzien binnen het Kabinet-Drees geen tegenstelling was, maar dat er een tegenstelling is geweest tussen het deel van het Kabinet, dat thans nog rompkabinet is, met de overige leden van het Kabinet enerzijds en een kamermeerderheid anderzijds, een kamermeerderheid, die blijkbaar de verlenging van de ontwerpen met twee jaar niet uitermate wenselijk, zelfs uitermate onwenselijk heeft geacht. Het duidelijke antwoord van de Minister onderstreept deze tegenstelling nog eens.

Wij hebben er behoefte aan gehad, dit ook in deze fase van de politieke ontwikkeling in Nederland met nadruk te laten horen.

Een volgende vraag betreft de verdere consequenties voor 1960, nu de termijn, waarvoor de wet zal gelden, met één jaar is verkort. Immers, ook in de Tweede Kamer had de heer Romme de mogelijkheid tot hervatting van de discussie over verlenging van de termijn willen openhouden, en wel hervatting op een zodanig tijdstip, dat men niet al te zeer in tijdnood zou komen.

Zijn motie — te vinden in de stukken van de Tweede Kamer, wetsontwerp 5356, stuk nr. 13 — nodigde

„de Regering uit, haar tijdig in de gelegenheid te stellen, de vraag van de al dan niet verlenging over het jaar 1960 van de tijdelijke belastingverhogingen, genoemd in het voormelde voorstel, te bezien in het kader van de regeringsbeslissingen omtrent de materie, waarover door de S.E.R. naar aanleiding van de adviesaanvraag der Regering dd. 16 september ll. zal worden gerapporteerd.”

Door de Minister van Financiën in het debat gevraagd wat het woord „tijdig” in deze motie betekende, gaf de heer Romme ten antwoord (*Handelingen*, blz. 490):

„Ik wil zeer uitdrukkelijk zeggen, dat naar mijn mening „tijdig” behoort te worden verstaan als uiterlijk vóór het zomerreces.”

Nu zijn er verkiezingen uitgeschreven. Daarna moet er een nieuwe Regering worden gevormd. Hoeveel tijd dat kost, weet niemand in dit land. Ik zeg dit ook met het oog op het feit, dat de heer Romme de hem toekomstige verantwoordelijkheid bij deze kabinetscrisis niet heeft willen nemen, en met het oog op het feit, dat de vorige crisis vier maanden duurde. Wij waarschuwen ervoor, dat er dan opnieuw tijdnood ontstaat.

Deze bewindsman kan daaraan weinig doen, tenminste nu nog. Ik heb mij weleens afgevraagd of een andere houding, met name die van meer solidariteit van de bewindsman en zijn collega's met de rest van het Kabinet, niet een crisis had kunnen voorkomen. De Minister zegt nu in de nota naar aanleiding van het eindverslag:

„Het ligt in elk geval in het voornemen van de ondergetekende het daarheen te leiden, dat het nieuwe Kabinet de beschikking heeft over zo volledig mogelijke feitelijke gegevens, ten einde mede aan de hand daarvan in staat te zijn op korte termijn over de onderhavige vraag van een eventuele verlenging van de belastingverhogingen te kunnen beslissen.”